

NORGES HØYESTERETT

Den 17. mars 2005 avsa Høyesterett kjennelse i

HR-2005-00430-A, (sak nr. 2004/1854), straffesak, anke,

A (advokat Berit Reiss-Andersen)

mot

Den offentlige påtalemyndighet (statsadvokat Olav Helge Thue)

S T E M M E G I V N I N G :

- (1) Dommer **Coward**: Hovedspørsmålet for Høyesterett er om det var en saksbehandlingsfeil at lagrettemedlemmene fikk dra hjem og overnatte etter at de hadde begynt på rådslagningen om skyldspørsmålet, men før de hadde kommet til en konklusjon.
- (2) I en større narkotikasak som også omfattet andre tiltalte, ble A ved Eiker, Modum og Sigdal tingretts dom 24. mai 2004 dømt til fengsel i seks år og seks måneder. A og flere andre tiltalte anket til Borgarting lagmannsrett blant annet over bevisbedømmelsen under skyldspørsmålet, og saken for lagmannsretten ble behandlet med lagrette. Lagretten svarte ja på spørsmålene som gjaldt A, og han ble dømt til fengsel i tre år og seks måneder.
- (3) A anket til Høyesterett, prinsipalt over saksbehandlingen, subsidiært over straffutmålingen. Også to andre tiltalte påanket dommen. Høyesteretts kjæremålsutvalg tillot bare fremmet saksbehandlingsanken fra A. Han anfører her at det var en feil at lagrettens medlemmer fikk overnatte hjemme etter at de hadde begynt på rådslagningen, men før de hadde kommet frem til sin konklusjon, og videre at denne feilen kan ha innvirket på resultatet, slik at lagmannsrettens dom må oppheves, og da også for de andre tiltalte.
- (4) *Jeg er kommet til at anken ikke kan føre frem.*
- (5) Når det først gjelder hva som skjedde i lagmannsretten, var saken som nevnt en større narkotikasak med flere tiltalte. Ankeforhandlingen startet 27. september 2004, og bevisførselen pågikk frem til 7. oktober. Etter prosedyre 12. oktober startet retten 13. oktober med replikk og duplikker, og deretter holdt lagmannen sin rettsbelæring.

Lagretten trakk seg tilbake for rådslagning og stemmegivning kl. 11.40, men hadde ikke fullført drøftelsene da forhandlingene ble avsluttet for dagen kl. 16, slik man vel hadde tatt sikte på. Aktor har opplyst at forsvarerne og aktor i rettssalen ble underrettet om at lagmannen ville gi lagrettemedlemmene tillatelse til å dra hjem for natten for så å fortsette rådslagningen neste dag, og at det ikke kom innvendinger mot dette. – Jeg nevner også at forsvareren ikke har anført at lagrettemedlemmer faktisk har drøftet saken med utenforstående.

- (6) Det første spørsmålet er altså om det var en saksbehandlingsfeil at lagrettens medlemmer fikk reise hjem for overnatting. Straffeprosesslovens prinsipp er at lagrettens medlemmer skal rådslå og treffe sin avgjørelse uten påvirkning fra andre. Når det gjelder hvordan man skal sikre at dette blir en realitet, er det på det rene at loven ikke inneholder noen uttrykkelig regel om at lagrettemedlemmene skal holdes isolert fra andre etter at lagmannen har holdt sin rettsbelæring. Forsvareren har i stor grad knyttet sin argumentasjon til § 369 i loven, der det heter at lagretten trekker seg tilbake ”i enerom for rådslagning”. Jeg kan vanskelig se at denne bestemmelsen har særlig betydning for vårt spørsmål; poenget der er vel særlig at ikke andre – for eksempel fagdommere, advokater eller parter – skal være til stede under lagrettens rådslagning. Mest relevant for vårt spørsmål er etter min mening § 359. Denne bestemmelsen gir dels regler om formaning fra rettens formann om at lagrettemedlemmene ikke skal ha kontakt med utenforstående om saken, og dels fastsetter den at lagrettemedlemmene ikke må forlate rådslagningsrommet uten tillatelse fra rettens formann. Bestemmelsen lyder slik:

”Rettsformann gjør lagrettens medlemmer kjent med gangen i rettsforhandlingene og lagrettens oppgaver og ansvar. Han skal særskilt foreholde lagrettens medlemmer at de inntil lagrettekjennelsen er endelig avgitt, ikke må ha samtale eller forbindelse med noen annen enn retten når det gjelder saken, og at de ikke uten tillatelse av rettens formann må forlate rådslagningsrommet etter at de har trukket seg tilbake for å svare på de spørsmål som er stilt.”

- (7) Det er på det rene at rettsformannen i vår sak hadde gitt lagrettemedlemmene slik tillatelse til å forlate rådslagningsrommet som siste del av bestemmelsen krever. Spørsmålet er om det likevel kan sees som en saksbehandlingsfeil at de fikk reise hjem hver for seg for natten.
- (8) *Lovens ordlyd* må etter mitt syn forstås slik at den legger det til et skjønn fra rettens formann om lagrettemedlemmene skal få forlate rådslagningsrommet, også når det gjelder et såpass langvarig fravær som å reise hjem for natten.
- (9) Verken *lovforarbeider* eller *juridisk teori* gir momenter som taler for en annen løsning.
- (10) Den eneste høyesterettsavgjørelsen av interesse er dommen i *Rt. 1988 side 171*. Høyesterett kom der til at det ikke var i strid med straffeprosessloven at lagrettemedlemmene etter rettsbelæringen fikk spise i den åpne, felles kantinen i tinghuset før lagretten trakk seg tilbake for å rådslå. Det ble likevel uttalt at en slik praksis ”kan ha sine betenkelige sider”, og at det måtte anses som ”lite heldig at lagretten på dette stadium av saken gis anledning til å ta pause for å spise i en åpen kantine, uten noen form for tilsyn”. Som det fremgår, var saksforholdet et annet enn i vår sak – det gjaldt lunsj i en kantine der også parter og advokater kunne tenkes å være til stede, og jeg ser ikke grunn til å gå nærmere inn på utsagnet i dommen om at det var betenkeligheter ved måten det ble forholdt på.

- (11) Til bruk for Høyesterett er det innhentet opplysninger fra *lagmannsrettene om deres praksis*. Svarene viser først og fremst at det er sjelden at lagrettens rådslagning ikke fullføres på én dag; det foreligger bare opplysninger om to slike tilfeller. Begge var saker med meget stor interesse fra mediene, og i begge ble det bestemt at lagrettemedlemmene under rådslagningen skulle innkvarteres samlet, isolert fra andre.
- (12) Jeg kan ikke se at det foreligger sterke *reelle argumenter* som taler mot den løsningen jeg mener følger av lovens ordlyd, altså at avgjørelsen er opp til rettsformannens skjønn. Etter § 359 skal lagrettemedlemmene som nevnt være formant om at de ikke må ha kontakt med utenforstående om saken. Når loven legger den viktige avgjørelsen av skyldspørsmålet til lagrettens medlemmer, kan man si at det ville gi dårlig mening om man ikke også har den tiltro til dem at de følger formaningen. I en langvarig sak vil lagrettemedlemmene dessuten i og for seg ha full *mulighet* til under sakens gang å diskutere saken med utenforstående – selv om dette er noe som ikke skal skje. Jeg kan vanskelig se noen avgjørende forskjell mellom det at denne muligheten eksisterer på et slikt noe tidligere stadium, og det at den eksisterer etter rettsbelæringen. Videre vil det med moderne kommunikasjonsmidler, blant annet mobiltelefoner, også i en isoleringssituasjon være vanskelig å hindre enhver mulighet for kommunikasjon med utenforstående.
- (13) En annen sak er at det, ganske særlig når medienes pågang er stor, kan være en klok utøvelse av rettsformannens skjønn å beslutte felles, isolert innkvartering av lagrettemedlemmene, slik det er opplyst at det er gjort i to tilfeller. Men noen slik situasjon forelå ikke i vår sak, og saken gir etter mitt syn ikke foranledning til å gå inn på om det kan tenkes tilfeller der rettsformannens skjønn er utøvet på en slik måte at det må anses å foreligge en saksbehandlingsfeil. I vår sak ser jeg det som klart at det ikke er tilfellet.
- (14) Jeg stemmer etter dette for denne

K J E N N E L S E :

Anken forkastes.

- (15) Dommer **Matningsdal:** Jeg er i det vesentlige og i resultatet enig med førstvoterende.
- (16) Dommer **Stabel:** Likeså.
- (17) Dommer **Skoghøy:** Likeså.
- (18) Dommer **Gjølstad:** Likeså.
- (19) Etter stemmegivningen avsa Høyesterett denne

K J E N N E L S E :

Anken forkastes.

Riktig utskrift bekrefte: